

بایسته های خانواده

گزیده ای از قوانین و مقررات خانواده

به اهتمام: مهدی فراوانی

مدرس دانشگاه وکیل پایه یک دادگستری

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: پیستنه ها، خانواده: گزیده‌ای از قوانین و مقررات خانواده/ به اهتمام مهدی فراهانی
مشخصات نشر	: ک. پ. پیدایش، تهران، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۵ س. ۵/۲۱ x ۱۴/۱۲ س. م.
شابک	: 97-60۵-۲۶۵-3-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
عنوان دیگر	: گزیده‌ای از قوانین و مقررات خانواده.
موضوع	: زناشویی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Marriage law -- Iran
موضوع	: حقوق خانواده -- ایران
موضوع	: Domestic relations -- Iran
شماره افزوده	: فراهانی، مهدی، ۱۳۵۴ شه‌ریور-
رده بندی کنگره	: KMH۵۲۳/۸۱۳۹۷
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۳۶۴۲۸

انتشارات پیدا و نهان

البرز، صندوق پستی: ۳۱۴۵۸۷۵۵۸۵

تلفن: ۰۲۶۳۴۴۲۵۴۳۶

بایستهای خانواده

گزیده‌های از قرآین | مقررات خانواده

به اهتمام: مهدی فرامانی

ویراستار: سالار نصیروند

چاپ اول: ۱۳۹۷

۱۰۰۰ نسخه

۳۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸_۶۰۰_۹۷۹۵۵_۳_۶

ISBN: 978-600-97955-3-6

www.peydaonahan.com

پست الکترونیکی: peida.o.nahan@gmail.com

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه
۱۳.....	قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱
۱۳.....	فصل اول - دادگاه خانواده
۳۲.....	فصل دوم - راکز مشوره خانواده
۳۴.....	فصل سوم - ازدوج
۳۷.....	فصل چهارم - طلاق
۴۸.....	فصل پنجم - حضانت و نگهداری اصال و فقه
۵۳.....	فصل ششم - حقوق وظیفه و مستمری
۵۴.....	فصل هفتم - مقررات کیفری
۶۳.....	آیین نامه اجرایی قانون حمایت خانواده
۶۳.....	فصل اول - دادگاه خانواده
۶۳.....	مبحث اول: کلیات
۶۵.....	مبحث دوم: ارائه گواهی پزشکی توسط زوجین
۶۶.....	مبحث سوم: طلاق توافقی
۶۷.....	مبحث چهارم: داوری
۶۸.....	مبحث پنجم: حقوق زوجه
۶۸.....	مبحث ششم: مدت اعتبار حکم طلاق و گواهی عدم امکان سازش
۶۹.....	مبحث هفتم: حضانت و نگهداری اطفال
۷۰.....	مبحث هشتم: حقوق وظیفه و مستمری

۷۱	مبحث نهم: مقررات کیفری.....
۷۲	فصل دوم - مراکز مشاوره خانواده.....
۷۲	مبحث اول: اهداف و تشکیلات.....
۷۳	مبحث دوم: واحد مشاوره خانواده در استان‌ها.....
۷۴	مبحث سوم: شرایط اخذ مجوز تأسیس مرکز مشاوره.....
۷۶	مبحث چهارم: اتیان سوگند.....
۷۷	مبحث پنجم: صدور و اعتبار مجوز ایجاد مرکز مشاوره خانواده.....
۷۷	مبحث ششم: چگونگی تعیین تعرفه خدمت مراکز مشاوره.....
۷۷	مبحث هفتم: نحوه ارائه خدمات مشاوره‌ای.....
۷۸	مبحث هشتم: تخلفات و مجازات‌ها، انتظامی.....
۷۸	مبحث نهم: سایر موارد.....
۸۰	فصل سوم - ثبت ازدواج و طلاق و وقایع مربوط به آن.....
۸۲	فصل چهارم - نحوه ملاقات والدین با طفل.....
۸۵	قانون حمایت خانواده ۱۳۵۳.....
۹۷	آیین نامه قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۵۳.....
۹۹	گزیده ای از قانون مدنی جلد دوم - اشخاص ۱۳۰۷.....
۹۹	مبحث چهارم: در میراث زوج و زوجه.....
۱۰۰	کتاب سوم - در مقررات مختلفه.....
۱۰۱	جلد دوم - در اشخاص.....
۱۰۱	کتاب اول - در کلیات.....
۱۰۴	کتاب دوم - در تابعیت.....
۱۱۰	کتاب سوم - در اسناد سجل احوال.....
۱۱۱	کتاب چهارم - در اقامتگاه.....
۱۱۳	کتاب پنجم - در غایب مفقودالاثار.....
۱۱۶	کتاب ششم - در قرابت.....

۱۱۷.....	کتاب هفتم - در نکاح و طلاق
۱۱۷.....	باب اول - در نکاح
۱۱۷.....	فصل اول - در خواستگاری
۱۱۸.....	فصل دوم - قابلیت صحی برای ازدواج
۱۱۹.....	فصل سوم - در موانع نکاح
۱۲۱.....	فصل چهارم - شرایط صحت نکاح
۱۲۲.....	فصل پنجم - وکالت در نکاح
۱۲۳.....	فصل ششم - در نکاح منقطع
۱۲۳.....	فصل هفتم - در مهمل
۱۲۶.....	فصل هشتم - در حق نفقه و تکلیف زوجین نسبت به یکدیگر
۱۲۸.....	باب دوم - در انحلال نکاح
۱۲۸.....	فصل اول - در مورد امکان فسخ نکاح
۱۳۱.....	فصل دوم - در طلاق
۱۳۱.....	مبحث اول: در کلیات
۱۳۲.....	مبحث دوم: در اقسام طلاق
۱۳۳.....	مبحث سوم: در عده
۱۳۳.....	کتاب هشتم - در اولاد
۱۳۴.....	باب اول - در نسب
۱۳۵.....	باب دوم - در نگهداری و تربیت اطفال
۱۳۷.....	باب سوم - در ولایت قهری پدر و جد پدری
۱۳۹.....	کتاب نهم - در خانواده
۱۳۹.....	فصل سوم - در الزام به انفاق
۱۴۱.....	کتاب دهم - در حجر و قیمومت
۱۴۱.....	فصل اول - در کلیات

فصل دوم - در موارد نصب قیم و ترتیب آن	۱۴۲
فصل سوم - در اختیارات و وظایف و مسئولیت قیم و حدود آن نظارت مدعی العموم	۱۴۵
فصل چهارم - در موارد عزل قیم	۱۴۷
فصل پنجم - در خروج از تحت قیمومت	۱۴۸
قانون الحاق یک تبصره به ماده ۳۳۶ قانون مدنی مصوب ۱۳۸۱	۱۵۱
گزیده ای از قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲	۱۵۳
فصل نوزدهم - در بر خیز حقوق و تکالیف خانوادگی	۱۵۳
قانون اصلاح آیین منظم جمعیت و خانواده مصوب ۱۳۹۲	۱۵۵
قانون حمایت از کودکان نرجوانان بی سرپرست و بدسرپرست ۱۳۹۲	۱۵۷
قانون نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور مصوب ۱۳۸۲	۱۶۷
آیین نامه اجرایی قانون نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور مصوب ۱۳۸۲	۱۶۹
فصل اول - تعاریف و کلیات	۱۶۹
فصل دوم - شرایط اهدا و دریافت جنین	۱۶۹
فصل سوم - تکالیف و وظایف مراکز مجاز درمان ناباروری	۱۷۰
فصل چهارم - شرایط لازم جهت دریافت، نگهداری و انتقال جنین	۱۷۱
ماده واحده قانونی تعیین تکلیف تابعیت فرزندان مصوب ۱۳۸۸	۱۷۳
قانون نحوه اجزای محکومیت های مالی مصوب ۱۳۹۴	۱۷۵
اعداد شاخص سالانه ۱۳۹۶	۱۸۵
قانون راجع به رشد متعاملین مصوب ۱۳/۶/۱۳۹۳	۱۸۹
آیین نامه زناشویی بانوان ایرانی با اتباع بیگانه غیر ایرانی مصوب ۱۳۴۵	۱۹۱

مقدمه

«قال ا. عزوجل و من كل شئ خلقنا زوجين لعلكم تذكرون؛ هر موجودی از موجودات را جفت افروزم تا شما متذکر قدرت خداوند باشید.»^۱

امروز با پیشرفت و رزافزون دانش، فناوری و اکتشافات علمی کاملاً واضح و روشن است که پدیده تنوعیت و تخصص انسان‌ها نبوده و این پیش‌آمد طبیعی، جهان‌شمول است و تمامی ابعاد خلقت مادی و متمدن را فرا می‌گیرد.

در قرآن کریم نیز اشارات آشکار به این پدیده شده است:

«سبحان الذی خلق الأزواج کلاً من نبت الارض و من انفسهم و مما لا یعلمون؛ پاک و منزّه است خدایی که از آن چه می‌روید و نیز از خودشان و از آن چه نمی‌دانند همه را جفت خلق کرده است.»^۲

این آیه همانند سایر آیات قرآن، نشانه‌ای دیگر بر عجز انسان کتاب آسمانی است. چرا که در زمان نزول قرآن معنی و مفهوم زوجیت تنها در خصوص انسان و حیوانات خلاصه می‌شد و این باور اشتباه تا قرن ۱۸ میلادی، تا زمانی که یک گیاه‌شناس سوئدی به نام لینه^۳ بر اساس تحقیقات علمی و آزمایشگاهی وجود هر دو جنسیت (نر و ماده) در گیاهان را کشف کرد، باقی ماند و حتی پس از این کشف، یافته او با مخالفت کلیسا نیز مواجه و کتاب‌های او به عنوان کتاب‌های ضاله معرفی گردید، اما ۱۲ قرن پیش از این کشف، قرآن

۱. سوره ذاریات، آیه ۳۹.

۲. سوره یس، آیه ۳۶.

۳. کارل نیلسون لیانوس، دانشمند جانور شناس و گیاه شناس، متولد ۱۷۰۷ میلادی - وفات ۱۷۷۸ میلادی.

به کرات در آیه‌های متنوع به مبحث زوجیت در همه‌ی موجودات از جمله گیاهان بارها پرداخته و این نوع آفرینش را نشانه‌ای از نشانه‌های ذات اقدس الهی دانسته است.^۱

بنا بر تعاریف انجام گرفته در علم شیمی، کوچک‌ترین واحد ساختاری کشف شده توسط انسان که در تمامی مخلوقات وجود دارد، اتم است و این ذره نیز از دو واحد که اتر الکترون و پروتون تشکیل شده و هر یک دارای بارهای الکتریکی متضاد با هم (مثبت و منفی) است و همین ساختار دو قطبی، موجب جذب همیشگی این ذره با هم است. پس آشکارا باید بیان کرد که میل و علاقه به یکدیگر و عشق و زری با جنس مخالف یک موضوع ساده و تصادفی نبوده و بی‌گمان ناشی از نوع ساختار ذری و زیستی ما انسان‌ها است. همچنین باید به جریان هستی که همواره بین دو قطب متضاد برقرار است اشاره داشت. این جریان حیاتی بین خالق و مخلوق، حق و باطل، خوبی و بدی، تاریکی و روشنایی، سرما و گرما و ... ممکن است وجود داشته باشد و به حرکت همیشگی خود ادامه

دهد. براین اساس، انسان‌های دارای فطرت پاک و سادسرت در همه‌ی ادوار به سبب همین نیروی درونی، همواره به دنبال کشف راز خالق خود، ایجاد مرز برای حق و باطل، گسترش خوبی و نیکی در جامعه، و ایجاد گشایی و روشنایی در زندگی خود و دیگران بوده‌اند و هیچ راهی را برای تداوم این مسیر، بهر و تکوین یافته‌تر از ازدواج نمی‌شناسند.

همه‌ی مخلوقات به استثنای انسان، بر اساس اراده خداوندی و قانون طبیعت دارای شکل و نظم خاصی در برقراری ارتباط با جنس مخالف خود هستند، ولی انسان به عنوان اشرف مخلوقات که دارای قدرت نطق، درک، فهم و تشخیص است، به سبب مشکلات ناشی از خواسته‌های روز افزون و رو به رشد خود نیازمند یک سری قواعد و قوانین اختصاصی بوده

۱. رجوع شود به سوره طه، آیه ۵۳ و سوره شعرا، آیه ۷ و سوره لقمان، آیه ۱۰.

و وضع این قوانین نیازمند دقت فراوان و استفاده از همه‌ی پتانسیل‌های طبیعی، علمی، دینی و اعتقادی از سوی قانونگذار در خصوص موضوعات تقنینی است.

اگر این قوانین در راستای قواعد طبیعی، ذاتی و اعتقادی وضع شود، جریان زندگی و مسیر پیشرفت خانواده به عنوان کوچکترین واحد اجتماعی، صاف و هموار خواهد بود و اگر برآیند این قانونگذاری مغایر یا خالی از این ویژگی‌ها قرار گیرد، جریان اصلی زندگی مشترک را با مانع و کندی مواجه، و در آخر آن را قطع خواهد نمود. قوانین حسب قلمرو زمان، مکان، ویژگی‌های دینی و اعتقادی و سنت‌های رایج در اقوام مختلف و تأثیرات آن بر مردمانش، دارای تضاد، تفاوت‌ها و همچنین شباهت‌هایی بوده، که تأثیرپذیری آن‌ها از این ویژگی‌ها در بسیاری از جوامع گوناگون بشری هنگام وضع قوانین کاملاً مشهود است.

جمهوری اسلامی ایران نیز مانند سایر کشورهای متمدنی و طرفدار دموکراسی، دارای قانون اساسی مدرن و فراگیر، شامل ۱۷۷ اصل است. این قانون به‌عنوان قانون مادر تعیین کننده سیاست‌های کلی نظام از جمله سیاست بنیادی و حقوقی کشور است که در ذیل به اصولی چند از آن درباره موضوع کتاب بسند می‌شود.

اصل چهارم از این قانون بیان می‌دارد: «کتاب قرآن و مقررات مدنی جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی و سیاسی و غیر این‌ها باید براساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه‌ی اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است. تشخیص این امر برعهده فقهای شورای نگهبان است.»

بر اساس این اصل قانون اساسی و نیز اصول ده، دوازده، سیزده، بیست، بیست و یک آن و تأکید قانونگذار بر یکسان بودن حقوق کلیه افراد و به ویژه جایگاه زنان در حفظ بنیان و قداست خانواده و جامعه، همه‌ی قوانین موضوعه باید برخاسته از کتاب قرآن و فقه امامیه بوده و در این کشور، سایر مذاهب و ادیان دارای کتاب آسمانی نیز، در انجام کلیه مراسم

دینی و احوال شخصیه شامل ازدواج، طلاق، ارث و وصیت آزاد خواهند بود و می‌توانند بر طبق تعلیمات و آیین خود عمل کنند.

رفع نزاع و کشمکش در روابط زوجین زمانی باید از طریق محاکم تجویز شود که تمامی اقدامات، مذاکرات در اصلاح ذات البین و سازش و مشاوره‌های کارشناسانه ثمربخش نبوده و رجوع به قانون، تنها راه و آخرین ابزار در مقابله با افرادی خواهد بود که در زندگی و روابط اجتماعی خود، هشی جز قاطعیت، تحکم و زور را جای نمی‌دهند. بنابراین محکمه بر پایه وظیفه ذاتی خود، این گونه اشخاص را وادار به پذیرش عدالت و تبعیت از نظم اجتماعی خواهد نمود.

الا یا آیها الساقی ادرئنا من ولها که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکل‌ها
البته مراجعت به قانون در این هنگام نخستین روش که واپسین آن است، پس فراهم نمودن بستری مناسب برای همزیستی، سازش و رعایت حقوق همه‌ی افراد در تمامی اجزای جامعه بشری به ویژه نهاد خانواده، نیازمند آموزش‌هایی لازم از سوی متخصصین و کارشناسان است. بنابراین آشنایی بیشتر شهروندان با معنی قانونی خود سبب خواهد شد تا بخشی از ضربات سهمگین و شکننده‌ای که بر پیکر این نهاد مقدس توسط برخی منفع‌طلب وارد می‌گردد، کاهش یابد. از این رو بر خویش لازم است که به عنوان عضو کوچکی از جامعه‌ی حقوقی کشور عزیزم ایران، گزیده‌ای از قوانین و مقررات مرتبط با خانواده را گردآوری نمایم و امید دارم کارآمد و سودبخش واقع گردد.

مهدی فراهانی

بهمن ۱۳۹۷